

Олена Леонідівна МАЛАХОВА

к.е.н, доцент кафедри банківської справи
Тернопільського національного економічного університету
вул. Львівська 11, Тернопіль, Україна, 46000

Катерина Михайлівна НОВАЦЬКА

студентка IV курсу факультету банківського бізнесу
Тернопільського національного економічного університету

НАПРЯМКИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація

Основною метою даної статті є аналіз сучасного стану діяльності Національного банку України як основного регулятора грошово-кредитного ринку, а також обґрунтування необхідності системного розгляду впливу інструментів грошово-кредитного регулювання Національного банку України на кредитну активність комерційних банків з метою задоволення попиту суб'єктів підприємницької діяльності на додаткові кошти.

В основу методології дослідження покладено фундаментальні положення і принципи сучасних теорій фінансового посередництва і кредиту, дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених з питань регулятивного впливу центрального банку на перебіг банківського кредитування суб'єктів підприємницької діяльності. У роботі застосовано сукупність методів наукового пізнання, зокрема: метод системного аналізу, якісного аналізу і синтезу, індукції і дедукції; метод аналітичного групування, метод порівняння.

У статті обґрунтовано, що комерційні банки мають формувати і проводити оптимальну процентну політику, основою якої повинно бути забезпечення належної дохідності банківської діяльності – з одного боку, а з іншого – сприяння ефективному використанню кредитних ресурсів суб'єктами підприємництва, а першочерговими завданнями НБУ є забезпечення дієвості інструментів грошово-кредитної політики щодо зниження ціни за користування позичковими ресурсами. Окрім того, реалізація сформульованих у статті заходів у найближчій перспективі дасть змогу подолати негативні наслідки фінансової кризи як у банківському секторі, так і у реальному сегменті економіки України.

У науковій статті поглиблено теоретичні положення і розроблено практичні рекомендації щодо активізації банківського кредитування суб'єктів підприємництва, а також окреслено напрямки грошово-кредитного стимулювання підприємницької активності в Україні.

Сформульовані і викладені у статті висновки та пропозиції щодо активізації банківського кредитування суб'єктів підприємництва можуть бути застосовані при практичній реалізації на всіх рівнях системи кредитної підтримки виробничих структур в Україні.

Ключові слова. *Грошово-кредитна політика; інструменти регулятивного впливу; облікова політика; обов'язкове резервування; кредитна активність банків; підприємницька активність; кредитне забезпечення підприємництва; процентна політика.*

Елена Леонидовна МАЛАХОВА
Екатерина Михайловна НОВАЦКАЯ

НАПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНОГО СТИМУЛИРОВАНИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ АКТИВНОСТИ В УКРАИНЕ

Аннотация

Основной целью данной статьи является анализ современного состояния деятельности Национального банка Украины как основного регулятора денежно-кредитного рынка, а также

обоснование необходимости системного рассмотрения влияния инструментов денежно-кредитного регулирования Национального банка Украины на кредитную активность коммерческих банков с целью удовлетворения спроса субъектов предпринимательской деятельности на дополнительные средства.

В основу методологии исследования положены фундаментальные положения и принципы современных теорий финансов и кредита, исследования отечественных и зарубежных ученых по вопросам регулятивного воздействия центрального банка на процесс банковского кредитования субъектов предпринимательской деятельности. В работе применена совокупность методов научного познания, в частности: метод системного анализа, анализа и синтеза, индукции и дедукции; метод аналитической группировки, метод сравнения.

В статье обосновано, что коммерческие банки должны формировать и проводить оптимальную процентную политику, основой которой должно быть обеспечение надлежащей доходности банковской деятельности - с одной стороны, а с другой - содействие эффективному использованию кредитных ресурсов субъектами предпринимательства, а первоочередными задачами НБУ является обеспечение действенности инструментов денежно-кредитной политики по снижению цены за пользование заемными ресурсами. Кроме того, реализация сформулированных в статье мероприятий в ближайшей перспективе позволит преодолеть негативные последствия финансового кризиса как в банковском секторе, так и в реальном сегменте экономики Украины.

В научной статье углублены теоретические положения и разработаны практические рекомендации по активизации банковского кредитования субъектов предпринимательства, а также очерчены направления денежно-кредитного стимулирования предпринимательской активности в Украине.

Сформулированные и изложенные в статье выводы и предложения по активизации банковского кредитования субъектов предпринимательства могут быть применены при практической реализации на всех уровнях системы кредитной поддержки производственных структур в Украине.

Ключевые слова. Денежно-кредитная политика; инструменты регулятивного воздействия; учетная политика; обязательное резервирование; кредитная активность банков; предпринимательская активность; кредитное обеспечение предпринимательства; процентная политика.

Olena Leonidivna MALAKHOVA

Ph.D, Associate Professor of Banking
Ternopil National Economic University

Kateryna Mykhaylivna NOVATSKA

IV year student of the Faculty of banking
Ternopil National Economic University

TRENDS IN MONETARY STIMULATE ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN UKRAINE

Summary

The main purpose of this article is to analyze the current state of the National Bank of Ukraine as a major regulator of the money market. Also examined the impact of monetary instruments of the National Bank of Ukraine on the credit activity of commercial banks to meet the demand of businesses for additional funds.

At the base methodological research laid on the fundamental norms and principles of modern theories of financial agency and credit, research domestic and foreign scientist about the central bank's regulatory influence on the course of bank crediting to entrepreneurs. The article used a combination methods of scientific knowledge such as: the method of system analysis, qualitative

analysis and synthesis, induction and deduction; the analytical method of grouping, the method of comparison.

The article substantiates that commercial banks have to form and conduct the optimal interest rate policy, the basis of which should be to provide appropriate profitability of banking - on the one hand, and on the other - to promote effective use of credit resources business entities. In addition, implementation of the proposed measures in the near future will help to overcome the negative effects of the financial crisis in the banking sector and in the real economy segment of Ukraine.

In the scientific article depth theoretical principles and practical recommendations about intensification of bank lending business entities and outlines trends of monetary stimulate entrepreneurial activity in Ukraine.

Formulated and laid down in article conclusions and proposes about increased bank crediting of business entities entrepreneurship can be used for practical implementation at all levels of credit support production structures in Ukraine.

Keywords. *Monetary policy; instruments of regulatory impact; accounting policies; reservations required; credit activity of banks; entrepreneurial activity; collateral business; interest rate policy.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки України спостерігаються значні труднощі у відновленні вітчизняної банківської системи та стимулюванні соціально-економічного зростання. Це висуває нові вимоги до грошово-кредитної політики Національного банку України, які полягають у необхідності активізації і стимулювання розвитку конкурентоздатного внутрішнього ринку. Як свідчить світова практика, у посткризовий період за умов вдалого використання монетарних важелів центральний банк спроможний посилити дієвість економіки до саморегулювання та відновлення, стимулювати позитивні та уповільнити негативні тенденції її розвитку.

Саме тому, нині пріоритетним напрямком грошово-кредитної політики держави повинна бути стимулювання ділової активності комерційних банків в частині спрямування кредитних ресурсів на виробничі потреби суб'єктів підприємницької діяльності. Вочевидь, що базовими засадами взаємозв'язку держави і бізнесу повинні стати взаємовигідні умови довгострокового характеру. При цьому роль держави полягає у забезпеченні високого рівня конкурентоспроможності національної економіки, проведенні прозорої, стабільної, ефективної податкової та регуляторної політики, створенні рівних сприятливих умов для розвитку приватної ініціативи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі представлений досить широкий спектр думок щодо можливостей державного втручання в розвиток ринкової економічної системи. При цьому погляди вчених істотно змінювалися залежно від конкретних умов розвитку світового господарства. Дослідженням проблем законодавчого регулювання кредитних послуг банків та підтримки розвитку малого підприємництва присвячені праці багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених: Адамка Б. П., Барановського О. І., Малюгіної А. О., Грідасова В. М., Касьянюк С. В., Вергелюк Ю. Ю., Л'їберт К., Кухарук Н. С., Салтикової Г. та ін.

Зокрема, Б. П. Адамик та Ю. Ю. Вергелюк досліджують теоретичні та практичні аспекти державного регулювання банківської діяльності та регулювання кредитних послуг банків. О. І. Барановський розглядає регуляторну політику урядів і центральних банків зарубіжних країн в умовах фінансової кризи. К. Л'їберт визначає кредитне посередництво як один з шляхів подолання наслідків фінансової кризи у країнах Європи. Взаємозв'язку процентної політики Національного банку України та комерційних банків, її вплив на розвиток реального сектора економіки України присвячені дослідження таких вчених як Н. С. Кухарук, Г. Г. Чмерук, В. М. Грідасова, Г. Салтикової. Питання державної підтримки малого та середнього бізнесу у країнах Європи розглянуті в дослідженні А. О. Малюгіної. Однак приведені дослідження вітчизняних і

зарубіжних вчених не враховують можливості системного підходу до вирішення окреслених проблем.

Постановка завдання. Основною метою даної статті є аналіз сучасного стану діяльності Національного банку України як основного регулятора грошово-кредитного ринку, а також обґрунтування необхідності системного розгляду впливу інструментів грошово-кредитного регулювання Національного банку України на кредитну активність комерційних банків з метою задоволення попиту суб'єктів підприємницької діяльності на додаткові кошти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження вітчизняних реалій кредитування банками підприємницької діяльності, на наш погляд, повинно бути здійснене у трьох основних напрямках.

Перший напрям передбачає розгляд можливостей оптимізації практичної участі комерційних банків у забезпеченні потреб кредитними ресурсами суб'єктів підприємництва та дослідження ефективності її реалізації.

За другим напрямком, за необхідне видається окреслення ключових аспектів формування виваженої процентної політики комерційних банків як основи ділового партнерства між банківськими установами та суб'єктами підприємництва.

Третій напрям передбачає напрацювання основних шляхів удосконалення кредитних відносин банків з підприємствами як необхідної умови соціально-економічного розвитку України.

Таблиця 1

**Темпи кредитних вкладень комерційних банків в економіку України
2007-2013 рр. [розробка автора на основі [1]]**

Показники	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Обсяг ВВП, млн. грн.	720731	948056	913345	1082569	1302079	1411238	1454931
Залучені банками ресурси, всього, млн. грн..	275477	357147	325210	414771	492418	566553	650135
в тому числі:							
юридичних осіб	111 995	143 928	115 204	144 038	186 213	202 550	217 665
фізичних осіб	163 482	213 219	210 006	270 733	306 205	364 003	432 470
Кредитні вкладення в економіку, всього, млн.. грн.	429817	741441	697529	694828	755557	809 300	904 800
в тому числі:							
кредити, надані фізичним особам	153 633	268 857	222 538	186 540	174 650	183 100	188 500
кредити, надані суб'єктам господарювання	276 184	472 584	474 991	508 288	580 907	626 200	716 300
Довгострокові кредити суб'єктам господарювання, млн. грн..	156 355	266 204	244 412	262 199	290 348	276 683	303 186
Питома вага кредитних вкладень у ВВП, %	60,0	78,2	76,4	64,2	58,0	57,3	62,2
Питома вага довгострокових кредитних вкладень суб'єктів господарювання у ВВП, %	21,7	28,1	26,8	21,2	22,3	19,6	20,8

Як видно із наведених даних у таблиці 1, послідовне зростання обсягів залучених банками ресурсів юридичних і фізичних осіб визначило відповідне зростання кредитних вкладень в економіку, що відповідає ролі банку як фінансового посередника у відновленні економіки України.

Втім слід зауважити, що питома вага кредитних вкладень у ВВП з 2010 року зменшується, що негативно впливає на процеси економічного розвитку в країні. Також слід звернути увагу і на те, що питома вага довгострокових кредитних вкладень суб'єктів господарювання у ВВП протягом 2007-2013 рр. в середньому становить 20% та спостерігається спадна тенденція, що вказує на спрямування кредитних ресурсів в оборотний капітал, не відбувається оновлення виробничих потужностей та модернізації виробництв і, як наслідок, до різкого зниження конкурентоздатності вітчизняних підприємств.

За таких обставин, значна частина експертів висловлювала поміркований оптимізм щодо перспектив поліпшення економіки України, зокрема покращення інвестиційного та підприємницького клімату в 2013 році. Однак оприлюдненні дані Держстатистики, Міністерства фінансів та НБУ доступно ілюструють, що результати економічного становища України виявились значно гіршими, ніж в періоди 2000-2004 рр. та 2005-2009 років (рис. 1).

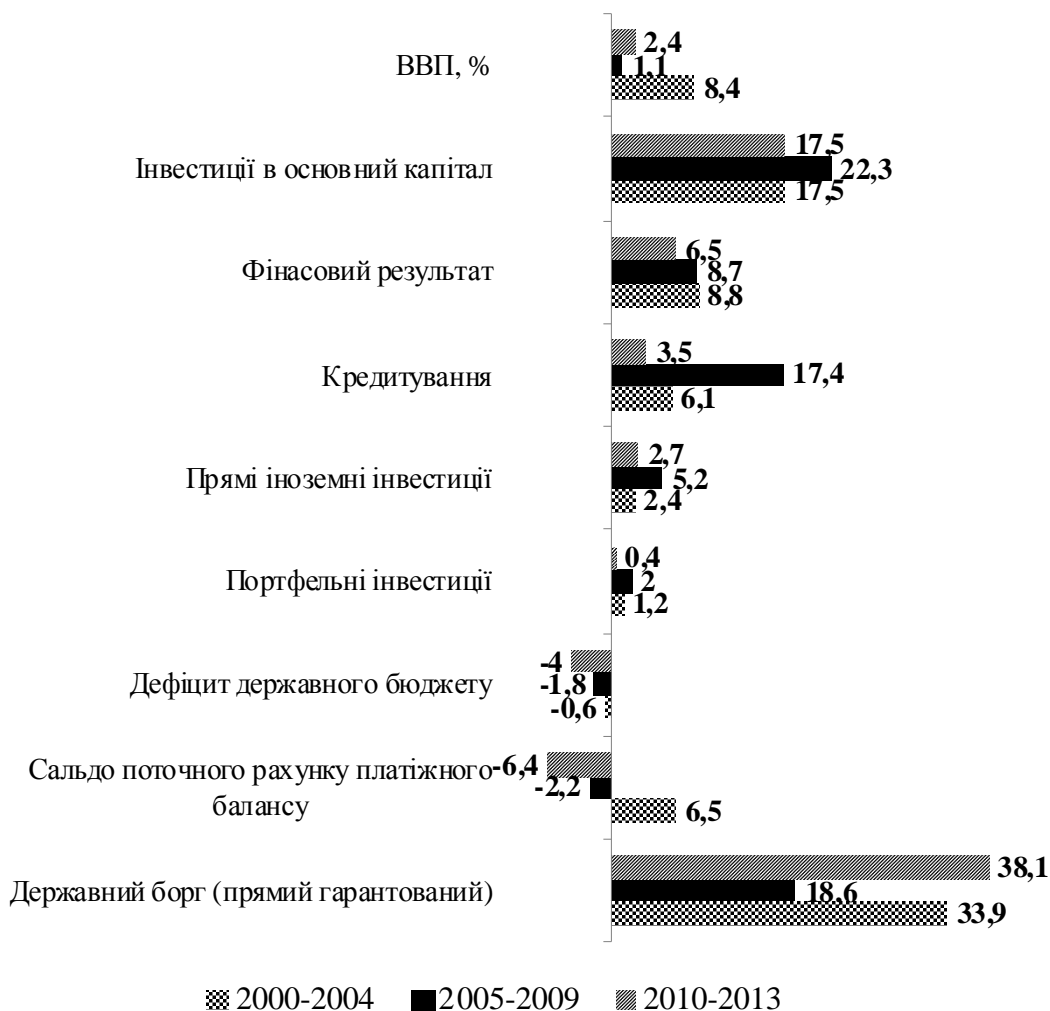

Рис. 1. Динаміка макроекономічних показників України, % до ВВП [2]

Отож середньорічний приріст ВВП за 2010-2013 рр. становить всього 2,4%, або майже в 4 рази менший, ніж у 2000-2004 рр. і трохи вищий, ніж у 2005-2009 рр. Основні показники

інвестицій в основний капітал, прямих іноземних інвестицій, портфельних інвестицій, кредитів, прибутків підприємств у співвідношенні до ВВП за 2010-2013 рр. виявились значно нижчі, ніж у 2005-2009 рр., а окремі навіть гірші у порівнянні з 2000-2004 рр.

Загалом після кризи 2008 р. обсяги кредитування банками суб'єктів підприємництва знизились. В умовах стагнації економіки України найбільш гострими завданнями розвитку банківської системи у 2013 р., на які спрямовувалися зусилля НБУ, було зниження процентних ставок та коригування ліквідності банків з метою активізації кредитування суб'єктів господарювання. Проте в реальному виразі процентні ставки за кредитами збереглися на занадто високому рівні – майже 20,0 %, що виявилось недостатньо для активізації попиту на кредити. Відчутна нестача довгострокових грошей та зависокі процентні ставки продовжують стримувати попит на кредити. Зокрема, найбільший обсяг кредитів отримали підприємства торгівлі - 48% від загального обсягу, а також промисловість - 28%, та компанії що займаються сільським господарством - 6%. Однак слід зазначити, що обсяги промислового виробництва постійно знижуються, обсяги будівництва невпинно зменшуються, роздрібна торгівля та сільське господарство незмінно сповільнюються (рис. 2).

Рис. 2. Приріст (спад) промисловості в Україні, % [2]

У підсумку рецесія триває, проблеми підприємств нарастають, що може стати додатковим чинником ще більшого уповільнення економічних процесів, згортання ділової активності та збільшення безробіття [3].

Загалом економічна ситуація, що склалася в країні з кредитним забезпеченням реального сектора не відповідає завданням стимулювання підприємницької діяльності та зростання виробництва, а незначний рівень залучення суб'єктами господарювання кредитних ресурсів свідчить про необхідність активізації роботи вітчизняної банківської системи у цьому напрямку.

Вочевидь, за таких негативних тенденцій сповільнення економічних тенденцій в Україні, кредитна діяльність банків має суттєве значення не тільки для самих банківських установ, а й для економіки країни в цілому. Так, зростання кількості некредитоспроможних підприємств виробничого сектора безпосередньо позначається на підвищенні ризиковості банківської діяльності, що в кінцевому підсумку може призвести до фінансових збитків у банківському

сегменті. Взаємозалежність кредитної активності банків та результатами виробничого сектору економіки зображено на рис. 3.

У даній схемі Національний банк України посідає важливе місце та відіграє вагомую роль в організації кредитного забезпечення підприємницької діяльності, зокрема через інструменти та важелі грошово-кредитної політики здатен впливати на ресурсний потенціал та кредитну активність комерційного банку. Ефективність грошово-кредитної політики, яку проводить будь-який центральний банк, повністю залежить від чіткого розуміння механізмів взаємодії між грошовим та реальним секторами економіки, і, відповідно, адекватного використання інструментів грошово-кредитного регулювання. На сьогодні в економічній літературі не має єдиного підходу відносно кількості та класифікації каналів впливу монетарної політики на реальний сектор економіки. Кожний центральний банк розробляє свої специфічні канали, враховуючи національні особливості економіки.

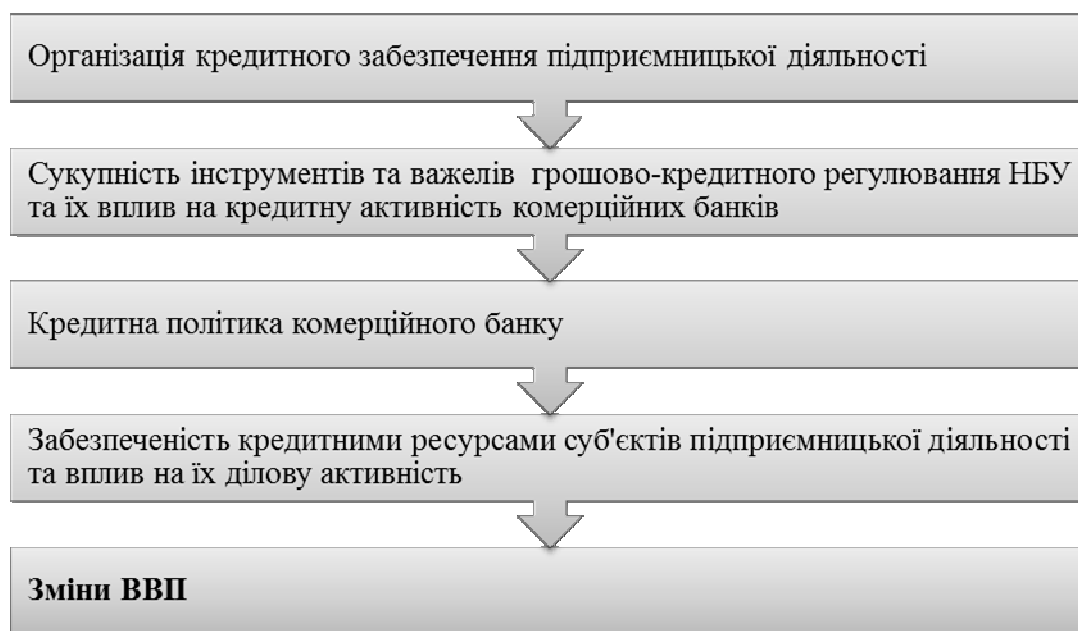

Рис. 3. Схема організації кредитного забезпечення підприємницької діяльності [розробка авторів]

Як наслідок, виражена та ефективна кредитна політика банківських установ, чіткість визначення пріоритетів впливають на здатність конкурувати банків на вітчизняному банківському ринку та забезпечувати кредитними ресурсами підприємства реального сектору. Власне, від ефективності реалізації механізму кредитного забезпечення економічних суб'єктів залежать якісні зрушення в економіці, зокрема: насичення ринку конкурентноздатними товарами та послугами; впровадження та розвиток нових технологій галузей; створення і реформування нових робочих місць; зростання обсягів ВВП.

Також слід зазначити, що на ефективність кредитної діяльності банківських установ суттєво впливають основні напрямки здійснення монетарної політики Національного банку України. У зв'язку з цим є доцільним дослідження впливу інструментів грошово-кредитного регулювання на кредитну активність комерційних банків, а відтак – на рівень забезпечення грошовими ресурсами виробничих потреб суб'єктів господарювання.

Нині однією з важливих та актуальних проблем функціонування банківських установ є формування такої процентної політики, яка б повною мірою забезпечувала банку отримання необхідного рівня прибутку, а також приваблювала достатню кількість клієнтів. Також слід зазначити, що на управління економічними процесами в Україні, а також на процентну ставку

позичкового капіталу впливають специфічні засоби і методи грошово-кредитної політики. До таких методів, згідно із законом, відносяться [4]:

- визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків;
- процентна політика;
- рефінансування комерційних банків;
- управління золотовалютними резервами;
- операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права), у тому числі з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому рівні;
- регулювання імпорту та експорту капіталу;
- запровадження на строк до шести місяців вимог щодо обов'язкового продажу частини надходжень в іноземній валюті;
- зміна строків розрахунків за операціями експорту товарів;
- емісія власних боргових зобов'язань та операції з ними.

Механізм регулятивного впливу НБУ на процес кредитування підприємницької діяльності наведений на рис. 4.

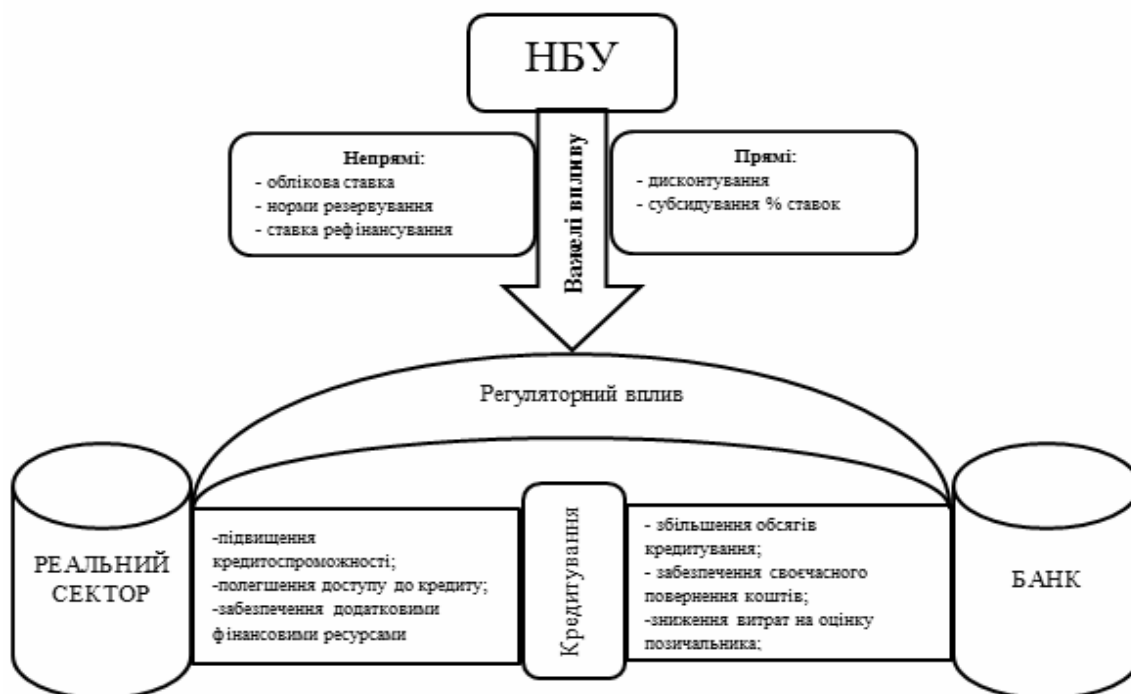

Рис. 4. Механізм впливу НБУ на процес кредитування підприємницької діяльності [розробка авторів]

Проте, на нашу думку, нині вплив таких основних важелів, як збільшення або зменшення облікової ставки, зміна норм мінімальних обов'язкових резервів та проведення операцій на відкритому ринку цінних паперів є певною мірою опосередкованим та загальним, а відтак і не завжди ефективним.

Найбільш дієвим інструментом грошово-кредитного регулювання, за умов ринкового середовища, вважається облікова політика центрального банку. У сучасних умовах рівень облікової ставки залежить від дії різних чинників, що впливають на попит і пропозицію на грошові кошти. Основними з них є [5, с. 58-59]:

- наявний та прогнозний рівень інфляції у відповідному періоді;
- фактичний та прогнозний рівень реального ВВП;
- темпи приросту обсягу грошової маси в обігу;
- розмір дефіциту бюджету;

- структура кредитної емісії Національного банку України;
- процентні ставки банків за кредитами та депозитами як у реальний сектор економіки, так і на міжбанківському кредитному ринку;
- фактичний та прогнозний рівень зміни індексу виробництва та рентабельність основних галузей економіки;
- структура залучених коштів банків України (співвідношення строкових депозитів та коштів до запитання);
- фактичний та прогнозний рівень платіжного і торговельного балансів.

В практиці НБУ одним із основним інструментом монетарного впливу на економіку є процентні ставки, специфіка дії яких формує окремий, так званий процентний канал трансмісійного впливу [6, с. 153]. Загальний механізм дії цього каналу полягає в тому, що зміна грошово-кредитної політики (насамперед через офіційну облікову ставку) прямо впливає на короткотермінові ставки на фінансовому ринку і через криву дохідності – на довготермінові.

Знижуючи облікову ставку НБУ очікує зростання інвестиційної активності і сукупних витрат, що мало би призвести до збільшення реального виробництва. Однак, коли фінансові ринки не функціонують належним чином, а серед їх суб'єктів панує «масова паніка», то зміни процентних ставок не матимуть жодного впливу на зміну економічних процесів.

Проаналізувавши статистичні дані НБУ про динаміку зміни облікової ставки та середньозважених процентних ставок за кредитами, наданими нефінансовим корпораціям банківськими установами протягом 2007-2013 рр., слід зазначити, що зниження облікової ставки не зумовлює суттєвого зниження ставок за кредитними ресурсами комерційних банків, а відтак і не сприяє можливостям підприємств ефективного використання кредитних коштів у якості фінансових ресурсів. Так, з 2010 року облікова ставка поступово знижується, станом на 15.04.2014 р. становить 9,5%, проте вартість кредитних ресурсів зростає та залишається на високому рівні (рис. 5).

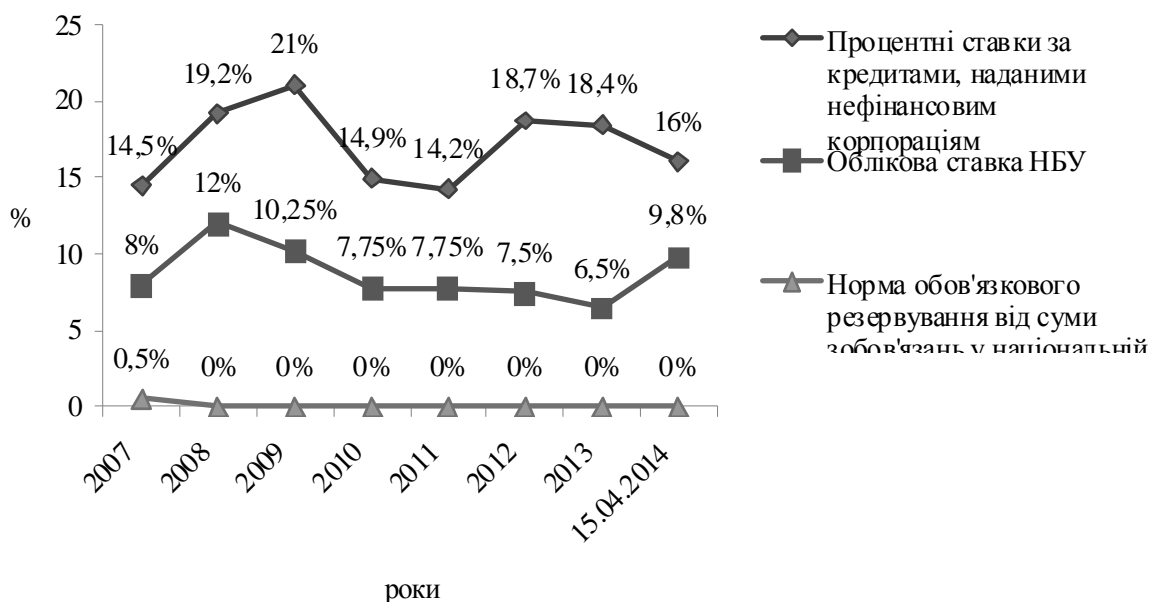

Рис. 5. Динаміка облікової ставки НБУ, норми обов'язкового резервування та середньозважених процентних ставок за кредитними операціями комерційних банків, (%), за 2007-2013 рр. [розробка автора [1]]

Зокрема, реальна ставка за кредитами, які пропонують банківські установи нефінансовим корпораціям достатньо висока, оскільки враховуючи добре продуману маркетингову політику і при детальному дослідженні та вивченні кредитного договору стає зрозуміло, що «прихована банківська комісія» здатна «витягнути з кишені» позичальника цілком пристойну суму.

Вважаємо, що дія трансмісійного механізму сучасної грошово-кредитної політики має супроводжуватися посилення гнучкості обмінного курсу гривні через розширення діапазону його можливих коливань та впровадженням ринкових заходів, спрямованих на зниження рівня доларизації економіки, зменшення зовнішніх ризиків та удосконалення засад функціонування валютного ринку.

Серед інших важелів впливу грошово-кредитної політики на кредитні операції банків слід виділити нормативи обов'язкових резервів, що встановлюються Правлінням Національного банку України від суми пасивів (зобов'язань). Втім, з 2008 року НБУ відмовився від резервних вимог як від засобу оподаткування банків, зокрема за строковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств та за коштами, залученими іншими депозитними корпораціями від інших депозитних корпорацій-нерезидентів та інших фінансових корпорацій-нерезидентів у національній валюті. За таких обставин, процентні ставки за кредитами, наданими нефінансовим корпораціям повинні були зменшуватися, але спостерігається зворотній зв'язок (див. рис. 5). Тому можна стверджувати, що даний інструмент грошово-кредитної політики є не дієвим, та не впливає на розвиток економіки.

Необхідно також відзначити, що використання такого інструменту грошово-кредитної політики як операції на відкритому ринку не набуло визнання у якості основного важеля впливу центрального банку на перебіг макроекономічних процесів та на кредитну активність комерційних банків, оскільки не є інструментами глибокої дії і їх вплив є більш відчутним у короткостроковому періоді. Цілком очевидно, що це пов'язано з певним колом проблем: нерозвиненістю ринку цінних паперів; недосконалістю законодавчої та нормативної бази, що регламентують здійснення операцій з цінними паперами; недостатнім рівнем довіри суб'єктів ринку до державних боргових зобов'язань тощо.

Із початком кризи традиційні інструменти монетарної політики центрального банку виявилися недієвими, і тому не впливають на зменшення процентної ставки за кредитами та не позначається належним чином на кредитній активності банківських установ щодо кредитування суб'єктів господарювання. Це змушує НБУ адаптуватися до нових умов функціонування економіки, насамперед, це стосується удосконалення діючих важелів грошово-кредитної політики та впровадження абсолютно нових й більш дієвих інструментів грошово-кредитного регулювання, які прийнято називати «нетрадиційними» інструментами монетарної політики.

Враховуючи усе вище згадане, слід зазначити, що вартість кредитних ресурсів для суб'єктів господарювання залишаються на високому рівні, що в кінцевому підсумку не сприяє вирішенню проблем кредитного забезпечення підприємницької діяльності у реальному секторі господарства, а відтак і не стимулює подальше економічне зростання економіки України. За таких умов, вкрай важливо визначити основні шляхи удосконалення кредитних відносин банків з підприємствами як необхідної умови соціально-економічного розвитку України.

Отож, за третім напрямком дослідження, умовно можна виділити дві групи заходів для вирішення даної проблеми: загальноекономічні та заходи на рівні банківської системи.

Заходи загальноекономічного характеру передбачають реформування податкового законодавства та структурної перебудови економіки, шляхом вирішення проблем нестабільності національної грошової одиниці, зростання інфляції, негативного сальдо платіжного балансу, політичної нестабільності та інше.

Заходи банківського спрямування передбачають: 1) на рівні НБУ - удосконалення дієвості інструментів грошово-кредитної політики; 2) на рівні комерційних банків - підтримання ліквідності, мінімізація кредитних ризиків та оптимального управління портфелем кредитних вкладень загалом.

Для поліпшення стану фінансового ринку України доцільним є зміни в грошово-кредитній політиці, а саме:

1) належне виконання Національним банком функції кредитора останньої інстанції з огляду на спрямування рефінансування залежно від внеску конкретного банку в розвиток економіки країни;

2) реальне прив'язування монетарної політики до попиту підприємств, тобто збільшення частки рефінансування банків під виробничі потреби реального сектору економіки;

3) створення у системі НБУ інституту моніторингу різних галузей економіки (йдеться про моніторинг підприємств заради оцінки фінансового стану);

4) створення достатньої наукової бази для вироблення і проведення монетарної політики, підготовку наукових кадрів, здатних провадити власні дослідження з урахуванням умов України;

5) створення центрів та надійної системи комунікації Національного банку з громадськістю, підвищення рівня монетарних знань журналістів, широких верств населення.

Використання Національним банком України даних заходів дозволить значно підвищити ефективність управління монетарною політикою держави та покращити стан фінансового ринку України вже найближчим часом.

Вважаємо, що стратегія грошово-кредитної політики України повинна базуватися на адекватній оцінці стану економіки, її об'єктивних тенденцій розвитку банківської системи, фондового ринку, інституційного забезпечення монетарної політики, розвинутості її інструментів, а також характеру взаємозв'язків макроекономічних і монетарних параметрів.

Серед інших можливих шляхів удосконалення кредитних взаємовідносин між банківськими установами та суб'єктами підприємницької діяльності можна виділити наступні.

По-перше, ефективний аналіз кредитоспроможності позичальників з урахуванням їх виробничого потенціалу на основі оцінки внутрішніх систем і структури підприємства, його персоналу, контролю за якістю продукції, системи менеджменту.

По-друге, мінімізація кредитних ризиків шляхом застосування альтернативних форм забезпечення повернення кредиту, а саме – участь комерційних банків у результаті виробничої діяльності, проведення спільного інвестування проектів, тощо.

По-третє, загальнодержавна підтримка у широкомасштабних проектах щодо кредитування інноваційно-інвестиційних потреб реального сектору.

По-четверте, створення та розвиток правового поля організації дієвих кредитних взаємин та механізму захисту прав кредиторів.

Висновки. Отже, з метою встановлення якісно нових взаємин між учасниками кредитних взаємин, на нашу думку, комерційні банки мають формувати і проводити оптимальну процентну політику, основою якої має бути забезпечення належної дохідності банківської діяльності – з одного боку, а з іншого – сприяння ефективному використанню кредитних ресурсів суб'єктами підприємництва, а першочерговими завданнями НБУ є забезпечення дієвості інструментів грошово-кредитної політики щодо зниження ціни за користування позичковими ресурсами. Окрім того, реалізація вищевказаних заходів, на наше переконання, у найближчій перспективі дасть змогу подолати негативні наслідки фінансової кризи як у банківському секторі, так і у реальному сегменті економіки України.

Список літератури:

1. Грошово-кредитна статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

2. Стратегічні оцінки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kuchma.org.ua/ico/assessment/>.

3. Хроніки системної рецесії. Падіння української економіки триває [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Economics/94473>.

4. Конституційні повноваження та правовий статус Національного банку України / Юридичний департамент НБУ // Вісник НБУ. – 2013. – № 6. -

5. Волкова В.В. Особливості використання інструментів грошово-кредитної політики в сучасних умовах / В.В. Волкова // Економіка і організація управління. – 2012. – №1. – С. 52-61.

6. Салтикова Г. Вплив процентної політики держави на розвиток реального сектора економіки України / Г. Салтикова // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 2. – С. 153 – 157.